

Пілько Андрій Дмитрович,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної кібернетики
Прикарпатський національний
університет імені В.Стефаника

ЗНАЧИМІСТЬ ВРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В задачах аналізу інвестиційної складової розвитку територіальних систем регіону критеріями сприятливого інвестиційного клімату виступають не тільки показники інвестиційної активності та інвестиційної привабливості з їх позитивною динамікою, а й показники, які відображають основні особливості соціального розвитку. Процеси формування інвестиційного клімату регіону будуть визначати крім суто економічних показників також рівень життя населення, рівень безробіття, рівень освіченості населення, рівень злочинності тощо. Все більша кількість науковців схиляється до думки, що вивчення питань соціального дискомфорту та соціальної напруженості є невід'ємною складовою дослідження інвестиційної складової економічного розвитку територіальних систем та регіонів держави. Аналіз численних літературних джерел, зокрема [1] доводить, що першочерговими умовами сприятливого інвестиційного середовища є показники інвестиційної привабливості та інвестиційної активності. Натомість, аналіз можливих взаємозв'язків між змінами в значеннях показників інвестиційної діяльності та рівнем соціального напруження практично не висвітлений в економічній літературі.

Метою дослідження, окремі результати якого викладені в даній публікації є розробка рекомендацій щодо формування методики виявлення впливу показників, котрі характеризують соціальне напруження на основні параметри інвестиційного клімату регіону за допомогою прикладних економетричних моделей. Відповідно до цього були сформульовані та вирішені наступні задачі: адаптовано існуючі методики формування показників на загальнонаціональному рівні для рівня територіальних систем на регіональному рівні з урахуванням наявної статистичної інформації на місцевому рівні; розроблено та оцінено систему моделей аналізу та прогнозування взаємозв'язків між показниками, котрі характеризують інвестиційну привабливість, інвестиційну активність, ефективність використання інвестиційного клімату територіальних систем регіону, рівень соціального напруження та інвестиційну безпеку відповідних територіальних

систем.

Можна стверджувати, що розвиток територіальної системи визначається трьома ключовими складовими: екологічною, економічною та соціальною, які тісно взаємопов'язані між собою та утворюють складну систему, в котрій відбувається постійний пошук оптимального поєднання процесів самоорганізації та управління. Якщо процесами в економічній та екологічній сферах можливо управляти або ж, принаймні, корегувати їхній розвиток з різною ефективністю за допомогою наявних важелів управління, то подібні дії з процесами в соціальній сфері, як правило, не дадуть очікуваного результату в короткостроковій перспективі.

Важливою характеристикою стану соціальної сфери є рівень соціальної напруженості [2, 3]. Динаміка рівня соціальної напруженості характеризує не тільки вже наявні тенденції напрямку розвитку суспільства та інтереси, що пропагуються, але й можливі прояви незадоволеності чи соціальної непокори, активізацію протестного потенціалу, що можуть спостерігатися в наступних періодах. Для проведення оцінки взаємозв'язку між складовими розвитку територіальних систем регіону досліджено напрями впливу між такими показниками, як соціальна напруженість, рівень людського розвитку, інвестиційна привабливість, інвестиційна активність та рівень ефективності використання інвестиційного клімату. Для визначення причинності зв'язків між вищевказаними показниками було використано тест Гранжера, а також підібрано найкращі форми аналітичної залежності між відповідними факторними та результуючими змінними, для яких було визначено коефіцієнти парної кореляції. Таким чином було зроблено висновки про існування:

1. двосторонньої залежності між показниками: соціальної напруженості та інвестиційної активності; соціальної напруженості та інвестиційної привабливості; соціальної напруженості та інвестиційним кліматом; інвестиційної активності та інвестиційним кліматом; інвестиційної активності та інвестиційної привабливості; інвестиційної привабливості та інвестиційним кліматом;

2. одностороннього впливу: соціальної напруженості на рівень людського розвитку; людського розвитку на інвестиційну активність; рівня людського розвитку на інвестиційну привабливість та на інвестиційний клімат.

Проведене дослідження показало що висунене припущення про існування зв'язку між показниками соціальної напруженості, рівнем людського розвитку, інвестиційною активністю і привабливістю та загальним рівнем ефективності використання інвестиційного клімату

було підтвержене. Тому можна зробити висновок про необхідність в процесі оцінки інвестиційного середовища враховувати окремі аспекти його формування та брати до уваги проведення комплексної оцінки впливу соціальної складової, котру можна описати за допомогою показника рівня соціального напруження на інвестиційну складову розвитку територіальних систем регіону. Прогнозування рівнів соціального напруження та інвестиційного клімату дало змогу побачити майбутні тенденції до змін та на цій основі розробити рекомендації щодо майбутніх заходів, яких необхідно вжити з метою покращення регіональної ситуації та появи позитивних тенденцій. Крім того обґрунтовано важливість та необхідність розробки планових заходів та механізмів для управління соціальною складовою розвитку. Результати прогнозування досліджуваних показників показали, що при збільшенні значення соціальної напруженості в наступному звітному періоді ефективність використання інвестиційного клімату буде зменшуватися. Для отримання максимально об'єктивної інформації про характер впливу соціальної напруженості на рівень використання інвестиційного клімату було побудовано та оцінено дистрибутивно-лагові моделі залежності даних показників. При цьому було враховано, що на рівень використання інвестиційного клімату впливає соціальна напруженість з певним лагом, тривалість якого була попередньо визначена. Підтвердилось припущення про те, що накопичення соціальної напруженості проявляється не відразу, а з деяким запізненням. Аналіз короткострокових, проміжних та довгострокових дистрибутивно-лагових мультиплікаторів показав, що при зростанні рівня соціальної напруженості на 1, індекс використання інвестиційного клімату в територіальних системах Івано-Франківської області в поточному році знизиться на 0.183, наступного року – на 1.01, через 2 роки – на 1.193, а через 3 роки – на 1.688 од. Як показали результати проведеного дослідження, соціальна напруженість негативно впливає не тільки на рівень людського розвитку, але й на інвестиційний клімат, в тому числі інвестиційну активність та привабливість. З урахуванням цього необхідно розробляти системні програми для покращення інвестиційної активності, зменшення рівня соціального напруження та збільшення інвестиційної привабливості територіальних систем регіону.

Список літературних джерел

1. Пілько А.Д., Грабовецька Г.Д. (2017). Модель оцінки інвестиційного потенціалу регіону. Проблеми економіки. №4. с. 219 – 224.
2. Рудаченко О.О., Клебанова Т.С. (2020). Сучасні підходи до аналізу соціальної напруженості. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 30. С. 140-144.

3. Сірий Є.В. (2016). Проблемні сторони дослідження соціальної напруженості українського суспільства. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1-2. С. 82-88.

Pryshliak Natalia,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Department of Administrative Management and
Alternative Energy Sources

Prysyazhna Olena,

Master of the second year of study
Vinnytsia National Agrarian University

FEATURES OF FORMATION STRATEGY OF BIOFUELS PRODUCTION

One of the key issues of sustainable development is the transition from the use of fossil energy resources to renewable ones. This transition is due to several factors, including the depletion of fossil fuels, the need to diversify fossil fuels, the potential of renewable resources, the “neutrality” of renewable energy in terms of CO₂ emissions, new opportunities for agricultural development and related industries.

It should be noted that Ukraine has significant prospects for the production and consumption of biofuels. Given the current economic conditions, biofuels are very important in ensuring the sustainable development of the agricultural sector of our country.

Ukraine’s biofuel industry offers liquid, solid and gaseous biofuels. Each of these types of biofuels is produced in Ukraine to one degree or another. However, the enormous potential of bioenergy that Ukraine has is not being fully exploited. If we compare with the countries of the European Union, our country is still on the way to full use of its own resources. This is especially important during the spring-autumn field work, as Ukraine imports most of its oil products, and their prices depend on exchange rate fluctuations of the dollar and seasonality. Therefore, leading experts recommend that Ukraine reorient to the production of biofuels [1].

Thus, the achievement of energy independence of the state as a whole and its agricultural production, identifying ways to solve this extremely important task become important in today’s market economy. Replacing petroleum products with biofuels is becoming not only economically feasible, but also a necessary condition for the modern permanent development of the economic system [2].

The practice of using the term “strategy” when it comes to planning and